

Poznání a jeho sociální produkce

6. 3. 2009

PŘEDMĚT: ORGANIZACE ZNALOSTÍ

PŘEDNÁŠEJÍCÍ: MICHAL LORENZ

Sociální produkce poznání

- Je věda hodnotově neutrální?
- Poznáváme objektivní realitu?
- Poznáváme objektivně?
- Čím určováno naše poznání?

Ekleziomorfní struktury

- kult vědy
- akademici jako strážci
- uvnitř skupiny poznání jako obecně platná pravda
- epistemické komunity
- závislost na technologii, moci
- věda jimi není zcela určována, není ani objektivními fakty či poznáním věcí o sobě
- je systematicky začleněna do sociálního a kulturního života

Sociologie poznání

- počátek 20. století – Francie, Německo, USA
- společenské kategorie projekcí přenášeny na přirozený svět → věcná klasifikace se odvíjí od klasifikace lidských bytostí
- ideje společensky situovány, spjaty s myšlenkovým stylem, s historickým obdobím, s národem, s generací a společenskou třídou
- společenské zájmy skupiny podnítí vnímavost pro jisté aspekty života → „ideologie“

Sociologie poznání

- 4 směry rozvoje:
  - 1) Postmoderní obrat – od získávání a přenosu poznatků k jejich konstrukci – např. tvorba klasifikací
  - 2) Držitelé poznání rozrůzněná skupina – ohled i na praktické, lokální a každodenní poznání
  - 3) Mikrosociologie – každodenní společenský život skupin, kroužků, epistemických komunit: antropologie poznání
  - 4) Společensky situované poznání – společenské třídy, geografická a genderová situovanost poznání

Sociální produkce poznání

- Faktory působící na utváření, komunikaci vědění:
- Knihovny
- Tiskárny
- Města
- Růst úřednického stavu
- Potřeba informací ze strany státu, církve

- Proces tvorby vědění ne lineární, ale rozpuštěný mezi souhru složitých vztahů

Socializace alfabetizace

- Různé druhy čtení – extenzivní a intenzivní
- Alfabetizace x tematické uspořádání, vyvažováno křížovými odkazy –pracné, od hierarchického a organického k rovnostářskému a individualistickému pohledu
- dnes cosi přirozeného, přijetí s pocitem porážky intelektuálů
- fragmentarizace poznání do abecedních přihrádek, bez zřetězení poznatků, návaznosti disciplín

Socializace alfabetizace

- abecední uspořádání známo již od středověku, poprvé již v byzantské encyklopedii v II. Stol - *Suda*
- Rejstřík cisterciánů, 13. stol.
- 16. stol. – katalog knihovny pařížského opatství Sv. Viktora, Erasmovy průpovídky, Gesnerova **Knihovna**, **Přírodopyt**, katolický **Index zakázaných knih**
- 17. stol. Slovníky místních jmen a některé další slovníky, franc. Encyklopedie intelektuálním i politickým projektem
- 18. stol. Knihovny katalogizují na kartičkách (předtím na rubu hracích karet) – možno zařadit do seznamu nové nákupy

Historie poznámek

- poznání obecné, z jednotlivin nelze dosáhnout
- geometrická metoda R. Descarta – z axiomů odvodil myšlenkový systém
- spolehlivost pramenů roste a klesá úměrně časové vzdálenosti pramene a zaznamenané události
- uznání indukce – množení poznámek, vodítka pro čtenáře k důkazům a poučení, usnadnit návrat k pramenům (ad fontes)
- poznámky v textu, kraj stránky, pod čarou, za textem, ve zvláštním dodatku
- poznámky u historiků v 16 stol., všeobecná praxe od 17. stol.

Literatura

- BURKE, Peter. **Společnost a vědění : od Gutenberga k Diderotovi**. 1. české vyd. Praha : Karolinum, 2007. 304 s. ISBN 9788024613192.
- LATOUR, Bruno. **Nikdy sme neboli moderní : esej o symetrickej antropológii**. 1. vyd. Bratislava : Kalligram, 2003. 197 s. ISBN 80-7149-595-6.
- MACHLUP, Fritz. **The production and distribution of knowledge in the United States**. 1st Princeton Ed. Princeton : Princeton University Press, 1972. 416 p.
- KOMÁREK, Stanislav. **Dějiny biologického myšlení**. 1. vyd. Praha : Vesmír, 1997. 142 s. Pojem ekleziomorfní struktura.